

што сте видели док Син Човечији из мртвих не васкрсне" (Мт. 17,1-9).

Који је смисао ове јеванђелске приче? Које место у земаљском животу и служењу Христовом заузима ово тајанствено јављење славе Његове?

Неоспорна је чињеница да је лик Христов – онакав какав нам га даје Јеванђеље – пре свега лик смирења. За Његово рођење се није нашло места ни у једном граду, нити кући: Он се родио у пећини. И Христос до самога краја остаје такав: бездомник који – како је сам говорио – "нема где главу да склони". Христос је од оних које би исцелио и којима би помогао захтевао да никоме о томе не говоре. Он се увек уклањао од сваке почаст и славе, Он се по Својој вољи вратио из Галилеје – где Му није претила никаква опасност – у Јерусалим где је претрпео понижавајуће суђење, осуду, мучење и страшну и срамну казну. "Научите се од Мене – говорио је Христос – јер сам кротак и смирен срцем...".

У тај и такав Христов живот, живот смирења и самоунижења, само су неколико пута продрли зраци божанске силе и славе. И сваки пут су се та Христова "прослављења" збила пред малим бројем сведока, а и ти малобројни сведоци обично нису схватили смисао тих "прослављења".

Тако је било у ноћи Његовог рођења када су простодушни пастири чули анђелски глас који им је "јавио – како каже Јеванђеље – радост велику".

Тако је било и много година касније када је Исус дошао на реку Јордан да прими крштење од Јована Крститеља и када се са неба зачуо глас који говори: "Ово је Син Мој љубљени...". И, коначно, до таквог прослављења је дошло и на Таворској гори пред тројицом ученика Његових. И сваки пут – та тајанствена небеска слава, сваки пут – прослављење не од људи, већ свише, са Неба, од Бога...

На питање о смислу Христовог прослављења на Таворској гори Црква одговара не некаквим објашњењима, већ самим празновањем празника Преображења, односно радосћу са којом се сваке године сећа Преображења. Једна реч господари тим празником, свим његовим молитвама, песмама и чтењима. А та реч јесте – светлост. "Нека и нама грешнима засија светлост Твоја вечна!".

У свету је тамно, хладно и страшно. И ту таму физичка, сунчева светлост не може да разагна. Напротив, та светлост чини само још страшнијим и безнадежнијим људски живот који се у страдањима и самоћи неумитно и неповратно сурвава ка смрти и небићу. Све је осуђено на пропаст, све страда, све је потчињено несхватљивом и безнадежном закону зла и смрти.

И, гле, у том и таквом свету појављује се смирени и бездомни Човек Који нема никакве власти над људима и никакве земаљске моћи. И Он говори људима да то царство таме, зла и смрти није истински живот човеков.

Он говори људима да такав свет таме, зла и смрти није онај свет који је Бог створио у почетку.

Он говори људима да зло, страдање и сама смрт могу и морају бити побеђени.

Он говори људима да је послат у свет од Бога Оца Свога да би спасио људе од њихове страшне поробљености злом и смрћу.

Он говори да је човек заборавио и одрекао се своје истинске природе и свог истинског призивања.

Он говори да људи морају да се покају да би поново могли да виде оно што више нису у стању да виде, да би поново могли да чују оно што више нису способни да чују.

Он говори да људи морају изнова да поверују да је добро јаче од зла, да је љубав јача од мржње, да је живот јачи од смрти.

Христос исцељује и помаже људима. Христос предаје Себе свима. Но, и поред тога људи Га не схватају и не слушају, људи Му не верују. Он је људима могао да покаже Своју божанску силу и славу, и да их тиме примора да поверују у Њега. Међутим, Он од људи тражи искључиво слободну веру, слободну љубав, слободно прихватање Његове Благе Вести. Он зна да ће Га сви из страха напустити и оставити у часу Његове последње жртве и крајње самопреданости.

Али, да би после свега, када се све заврши, у свету остало сведочанство о томе куда зове људе, шта дарује људима као Тавору – тајно од света и људи – јавља тројици Својих ученика Своју божанску славу, светлост и победно славље ка коме је човек вечно призван да узраста. Христос на Тавору јавља божанску светлост која прожима читав свет. Божанску светлост која преображава човека. Божанску светлост у којој све добија свој крајњи и вечни смисао. "Добро нам је овде бити" клиће апостол Петар видевши ту светлост и ту славу. И од тог доба Хришћанство, Црква, хришћанска вера јесу једно непрестано и радосно понављање тог – "добро нам је овде бити", непрестана молитва за вечну светлост, непрестана жеђ за просветљењем и преображењем.

Кроз таму и зло, кроз сивило и свакодневицу овог света, као сунце кроз црне облаке, просијава светлост Преображења. Ту светлост угледава наша душа, њом се утешује наше срце, њом непрестано живимо и њом се постепено преображава ваш живот. "Господе, добро

нам је овде бити". О, када би ове речи постале и наше речи! О, када би ове могле да постану одговор и наше душе на дар божанске светлости! О, када би и наша молитва могла да постане молитва за преображење, за победу светлости Преображења у нама!

"Нека и нама грешнима засија светлост Твоја вечна!".

Освећење плодова

На дан Преображења, у складу са древнохришћанским обичајем, у православним храмовима се врши освећење воћа и поврћа. То нас подстиче да себи поставимо следеће питање: који је смисао тог древног обреда, шта уопште значи освећење? Освећење плодова на Преображење јесте један од бројних црквених обреда благосиљања и освећења.

Ако отворимо богослужбену књигу која се зове "Требник"^[2], наћи ћемо тамо разне посебне службе и чинове као што су, на пример, службе и чиновни освећења новог дома, житног поља, повртњака, бунара, кола и томе слично. Из овога видимо да је Црква – својим благосиљањима и освећењима – окренута читавом свету, да се над свеколиком твари диже рука Божија која благосиља.

Зашто су људи од памтивека осећали потребу за освештавањем (твари)? Рецимо одмах да безбожничка пропаганда све црквене обреде безусловно поистовећује са сујеверјем у коме је – како она тврди – сва суштина "религије". А сујеверје је плод страха: човек се боји, и зато почиње да верује. Боји се отрова, боји се неродне године, боји се пожара, боји се других људи. И ту се, наводно, рађа религија да би човеку понудила избављење од свих тих страхова. "Покропи светом водом воће, башту или дом и Бог ће их штитити, а преко њих и тебе самога. Као што видите – каже та пропаганда – ради се о грубом незнању, сујеверју и обмани"...

Но, и поред тога што ствари представља на такав начин, безбожничка пропаганда никада не наводи саме молитве, нити описује обреде који су повезане са тим, наводним, сујеверјем. Она то не чини, јер жели да представи свештенство, тј. свештенике као обмањиваче који експлоатишу људски страх и незнање, оперишући несхватљивим и магијским ритуалним формулама. Но, ако се удубимо у те молитве и те обреде, ако бар једном у животу доживимо радост светлог и сунчаног преображењскога поднева када се врши освећење воћа и поврћа, постаје нам јасно да није Црква та која обмањује, већ да је главни обмањивач – примитивна и злобна безбожничка пропаганда. Јер, управо је та пропаганда – а не молитва Цркве – сва прожета страхом, сумњом, потребом да се дискредитује све што је узвишеније, чистије и дубље од њеног упрошћеног,

материјалистичког и досадног приступа свету и животу. Јер прво што видимо, чујемо и доживљавамо у обредима и молитвама освећења јесте радост и благодарност. А тамо где је страх, тамо не може бити радости и благодарности. И обратно – тамо где је радост, тамо више нема страха. "У страху је мучење", говори свети апостол Јован Богослов. А, управо мучења и сумње нема у преображењској светлости.

Чему се радујемо? И на чему благодаримо? У једној песми Осипа Манделштама, посвећеној главном хришћанском богослужењу – Литургији, наилазимо и на овај задивљујући стих: "Држати на рукама цели свет, као јабуку...". Овај стих, боље од било чега другог – управо због тога што то чини на тако једноставан и готово детињи начин – указује на извор радости и благодарења које прожима свеколику хришћанску веру. У јабуци, но – наравно – не само у јабуци, већ у читавом свету, хришћанска вера види и препознаје дар Божији, и прима читав свет као дар Божији препун љубави, лепоте и мудрости, дар Божији који говори о безмерној Божијој љубави што је створила свет и живот и даровала нам их као наш живот. Сам свет јесте плод Божије љубави према човеку и човек искључиво посредством света^[3] сазнаје и воли Бога својом љубављу као одговором на Божију љубав... Човек воли свој живот и самим тим претвара живот света у свој Дар Богу.

Наш пад и наш грех је у томе што се на све брзо навикавамо због чега нам све у свету – укључујући и нас саме – брзо постаје досадно, ниско и празно. Јабука постаје за нас само јабука. Хлеб – само хлеб. Човек – само човек. Знамо спољашњост и функцију свега, знамо све о свему. Али, ми уствари више ништа ни о чему не знамо, јер више не видимо ону божанску светлост која просијава кроз све у овом свету. И вечни задатак Цркве и хришћанске вере јесте управо у томе да непрестано побеђују ту огреховљену и чамотињску навику наше свакодневице, да нам увек изнова омогућавају да видимо оно што више нисмо у стању да видимо, да поново осетимо оно што више нисмо способни да осетимо и да поново доживимо оно што више нисмо у стању да доживимо. Свештеник освећује хлеб и вино, и подиже их ка небу, и хришћанска вера у том хлебу и вину препознаје жртву и дар, Тело и Крв Христову, препознаје причешће вечним животом. На дан Преображења у храм доносимо јабуке, крушке, грожђе, поврће и, гле, одједном се читав храм претвара у тајанствени врт, у онај блажени рај у коме је започео човеков живот и где се збио његов сусрет са Богом.

И баш као што је први човек тада отворио своје очи и видео тај свет за који је Бог рекао да је све у њему "веома добро", и обрадовао се, и заблагодарио Богу,

тако и ми на Преображење као да први пут видимо свет препун зрачења Божије мудрости и љубави, и радујемо се, и благодаримо Богу. И у тој радости и благодарењу очишћује се, обнавља се и поново рађа наш живот.

Не, Хришћанство се не одриче материје – као што то тврди лажљива безбожничка пропаганда – и не одбацује материју, већ је – напротив – прихвата и одухотворује. Хришћанство материју, са радошћу и благодарношћу, осећа као дар Божији. "Небо и земља су препуни славе Твоје", певамо сваки дан у црквама. У том и јесте смисао освећења: њиме се слава Божија пробија кроз нашу обамрлу свест, очишћује наш слух и наш вид, и сам наш живот постаје хвала, радост и благодарност Богу.

"А шта је са злом?", питају нас људи. Шта је са страдањем, шта је са смрћу? Ми им одговарамо: ако се до краја просветлимо том светлошћу, ако истински примимо у себе то освећење, онда ће у нама самима почети победа над злом. И та победа ће прогутати смрт. Јер живимо у свету у коме је живео и вечно пребива Христос. Ако будемо угледали Христа, и заволели Га, и целе себе предали Њему, више ништа неће моћи да нас одвоји од Њега и ми ћемо у свему видети светлост Његовог присуства, Његове љубави и Његове победе.

[1] Сеница = шатор, скинија (прим. прев).

[2] Требник – црквено-богослужбена књига у којој су сабране молитве и чинови који се савршавају за посебне животне потпобе чланова Цркве (прим. прв.)

[3] О. Александар овде, пре свега, мисли на Св. Евхаристију која представља место стварног и неизрецивог сусрета и загрљаја Бога и човека управо посредством света, тј. твари – хлеба и вина. Човек у љубави приноси на узвратни дар Богу хлеб и вино као символ свеколике твари, и тај хлеб и то вино се у Светој тајни Евхаристије, Духом Светим, претварају у Тело и Крв Христову, којима се човек причешћује. Тако Св. Причешће постаје извор човековог новог и истинског живота у Богу, љубави према Богу и богопознања (прим. прев.)

(Протојереј Александар Шмеман – ТАЈНЕ ПРАЗНИКА – Цетиње 1996.

Превео са руског и приредио Матеј Арсенијевић)

ПРЕОБРАЖЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

Преобразилеја јеси на горје Христe Божe, показавиј учеником Твојим славу Твоју јакoже можаху: да возсијаeт и нам грјешним свјет Твој присносушчниј, молитвама Богородици, Свјeтодавчe слава Тебјe.

Преобразио се јеси на Гори Христe, Божe наш, показавиши ученицима Својим славу Своју колико могаху (да је издрже): нека засија и нама грешнима светлост Твоја вечна, молитвама Богородице, Светлодавчe, слава Теби.

По речима јеванђелиста Матеја:

"Исус узe Петра, Јакова и Јована, брата његова, и изведе их на гору високу саме. И преобрази се пред њима, и засија се лице Његово као сунце, а хаљине Његове постадоше беле као светлост. И, гле, јавише им се Мојсије и Илија који са Њим говораху. А Петар одговарајући рече Исусу: Господе, добро нам је овде бити, ако хоћеш да начинимо овде три сенице^[1]: Теби једну, и Мојсију једну, и једну Илији. Док он још говораше, гле, облак сјајан заклони их, и, гле, глас из облака који говори. Ово је Син Мој љубљени, Који је по Мојој вољи; Њега слушајте. И чувши ученици падоше ничице и веома се уплашише. И приступивши Исус дохвати их се и рече: Устаните и не бојте се. А они подигнувши очи своје не видеше никога до Исуса сама. И кад силажаху са горе заповеди им Исус говорећи: Ником не казујте